

Freud'a Göre Psikanaliz

İçindekiler

- [Freud'a Göre Psikanaliz](#)
- [Sigmund Freud Bilinçaltı ve Rüyalar](#)
- [Sigmund Freud Felsefesi](#)

Sanatçılar eser verirken geçmişte yaşanan bazı şuuraltı rahatsızlıklarını anlatma yoluyla okuyucularına aktarırlar. Böylece sanat ve nevrotik ilişkiler arasında bir alaka başlar. Sanatçı, geçmişteki psikolojik hâllerini bir kurgu tekniği içinde anlatırken tatmin olamadığı duyguları için ya bir tatmin alanı bulur veya onları estetik kurgu içindeki çatışma ve hayal iklimine transfer eder.

Edebiyat psikanalizinde her şeyden önce, metinde karşımıza çıkan kişiler konu edilmiştir. [Sigmund Freud](#) (1856-1939) Traumdeutung (1900)'da (Rüya Yorumu), tezini aydınlatmak için edebiyat örneklerine başvurur ve bu en geniş makalesinde kurmaca kişileri sanki yazarın hayalinde değil tamamen gerçeklikte var olan kişilermiş gibi inceler.

Sigmund Freud Bilinçaltı ve Rüyalar

[Freud](#), sanat eserinde insanı ararken rüyaların, cinsiyet faktörünün ve çocukluk anılarının, bilinçaltına itilmiş bastırılmış duyguların çok önemli olduğunu savunur.

Rüyalar, geleneğimizde de çok önemli bir yer taşır. Yıllarca varlık felsefesini tasavvuf birikimiyle yorumlayan kaynaklar, kişinin mana âlemine açılmasında rüyaların çok önemli bir rolü olduğunu savunur. [Tasavvuf edebiyatı](#)ndaki varlık mertebelerine göre; rüyâ, şehadet âlemi veya mükevvenat (yaratıkların tümü) âlemi ya da mümkünât âlemi denilen bu varlık yani madde dünyasının manaya, mücerrete (soyuta) açılımıdır. Rüya, bir âlemdir. Tasavvufta rüyaya **âlem-i misal** (örnek âlem) de denilir. Orada, varlık âlemi ile mana âleminin bir terkibi verilir, insanın iç dünyası, rüyalar ile, yine insanın kendisini tarafından seyredilir. Rüya, ilham alınan unsurdan bir parçadır. Aynı zamanda bu dünyanın seyr ü süluku için bir seyran yeridir. Tamamen sembolik olan rüyaların girift ve simgeci motifleri, her insan tarafından çözülemeyeceği için ilim adamları rüya tabirleri denilen eserler yazmışlardır.

Freud, insanların rüyalarını, psikolojik tedavi sırasında bir malzeme olarak kullanmak üzere, bunları, edebî eserlerdeki hayalî kişilerin hâlleri ile karşılaştırmak yoluyla bir sistem kurmaya çalışmıştır.

“Freud, sanat eserini, sanatçının kişisel yaşantısından çıkarmanın” gerekli olduğunu söyler. **Dostoyevski**’yi anlatan bir araştırmasında, kahramanları ile Dosto’nun kendi kişiliği arasında bir ilgi olduğunu iddia eder. Buna göre, yazarın zeki, fedakâr, çalışkan, deha sahibi özelliklerinin, dengesizlik ve sapma eğilimi taşıyan özellikler ile bir arada yaşadığını, kahramanlarında da aynı hâlin görüleceğini belirtir.

Psikanaliz’in temsilcilerinden Carl Gustav Jung’un “Analitik psikolojisi Freud’unkinden farklı ise de bu daha ziyade kuramın metne uygulanmasında kendini gösterir. Jung, yazara psikanaliz uygulamaya kalkışmaz, bunu eser açısından gereksiz bulur. Yöntemi yalnızca edebî metnin figürlerine uygular. Yazarın kişiliği ile uğraşmak, ona göre sanat eserini sınırlandırmak demek olur.

Biyografik bir yaklaşım olarak kabul ettiğimiz psikanaliz metodu, metinden hareket etmekle birlikte eser içinde daha çok sanatkârın bilinçaltına ve rüyalarına ulaşacak objeleri değerlendirir. Böylece edebî metin, bir sanat eseri olmakla birlikte, bir psikoloji laboratuvarı hâline girer.

Sigmund Freud Felsefesi

Sigmund Freud Psikanaliz ve insan psikolojisi hakkındaki görüşleri yeni ufukları ile bazı sırları açıklamakta ciddi verilere ulaşır. Sanat eseri ve psikolojik birikim arasındaki yakın ilişki, Freud’un araştırmalarıyla yaygınlaşmıştır. İnsanın en önemli sırlarından olan rüya ve cinsiyet faktörüne ait unutulmuş İlmî hakikatler bu araştırma ile yeniden düşünülmüştür. İnsan kişiliği hakkında **id, libido, ego ve süperego** tanımları da, felsefeden henüz ayrılmış deneysel psikoloji ilmi için o zamana göre çok önemli dikkatlerdir. Bilgilerin sanat ve edebiyat verileriyle araştırılması da yeni bir buluştur.

Bu keşifler ile birlikte psikanaliz, başta Freud’un öğrencileri olmak üzere, değişik açılardan tenkit edilmiştir. Psikanaliz hakkında yukarıdaki genel yorumlar, yeni açıklamalara muhtaç görünüyor, zira bu teoride gelmiş geçmiş düşünürlerin ortak akılda birleştikleri birçok

evrensel doğru, farklı değerlendirmelere tabi tutulmuştur. Ona yöneltilen en önemli eleştiri, edebî metin aracılığıyla sanatkârın kişilik bozukluklarını incelemenin ilmî hakikatler bakımından sakıncalı olduğu ancak, bir romanın kurgusal kahramanlarının psikolojik yapılarını etüt etmede kullanışlı olduğu hakkındadır.

Freud'un uyuşturucu üzerine çalışmaları, çocukluğun etkilerini sanata aktarmaları, bilinmeyen psikolojik bazı tepkilerin biliniyormuş gibi davranılmasına getirdiği açıklamalar büyük takdir toplamıştır. Bunlar arasında "ölümün yıkıcı etkileri" hakkındaki kanaati, doğum ve ölüm gibi insan hayatının çok önemli hilkat yasalarına karşı çıkışı, anlamsız savunmaları ve ilmî ölçütlere uymayan bu tür düşünceleri, yıllardır eleştiriliyor.

Freud, sanat ve nevroz ilişkisi içinde psikanaliz sisteme başlamıştı ama ortaya çıkan sonuçlar, insanlık onurunu zedeleyen ve doğruluğu şüphe götürür hükümlere vardı. Bir insanlık zaafı ve ahlak tedbirsizliği olan Oidipus Kompleksi gibi Batı mitolojisinden kurgusal bir örnek, varlık hakikatinin vazgeçilmez kaidesi gibi sunuldu.